

*PhD. Jaroslav Vančát
vedoucí projektu EduArt,
podpořeného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a
Evropským sociálním fondem a realizovaného občanským sdružením EduArt,
Nekázanka 10, 110 00 Praha 1
stránky projektu: www.eduart.cz
e-mail: info@eduart.cz, vancatj@eduart.cz*

*Projekt je určen na tvorbu a šíření metodiky na podporu tvořivosti žáků s užitím
obrazových prostředků v ICT.*

*Při realizaci projektu jsme získali některé zkušenosti, které bychom rádi postoupili do
diskuse k Vaším otázkám:*

1.

Byli jsme inspirováni Rámcovým vzdělávacím programem, který je od září realizován v základních školách České republiky a který vede k získávání klíčových kompetencí žáků. Chápeme-li klíčové kompetence nikoli jako abstraktní klasifikační úrovně v duchu universalistického vzdělání, vede soustředění na jejich realizaci prakticky **k individualizaci výsledků vzdělání u jednotlivých žáků.**

Na tuto individualizaci školy však nejsou připraveny – chybí jim metodika, jak podporovat individualizaci jednotlivých žáků při skupinovém vyučování, chybí jim i nástroje na získávání a správu takto individualizovaných výsledků. Kvantifikační klasifikace, která se užívala dosud, na takovouto správu nestačí – kvalitativní klasifikace vyžaduje nástroje na shromažďování takto individualizovaných výsledků, na jejich správu a prezentaci. Jedině s uplatněním těchto nástrojů lze splnit evaluační nároky, které nové kurikulum vznáší.

Tyto nástroje na správu tvořivých výsledků práce žáků mají být samozřejmě v elektronické podobě, nemůže se však jednat o žádné elektronické výkazy, které doplňuje učitel – musí mít takovou povahu, aby inspirovaly žáky k samostatné tvůrčí činnosti, k udržování a rozšiřování jejich obsahu. Musí být tedy zároveň nástroji na podněcování a získávání výsledků tvořivě založené práce.

2.

Zainteresovat žáky na tvorbě a správě obsahu svého vzdělávání nabídkou takových forem vzdělávání, v nichž žáci mohou uplatnit svoji nezastupitelnou osobitost, své jedinečné zážitky a zkušenosti.

Zavést do vyučování **metodiku tvůrčího procesu**. Talent a tvořivost není věcí osobního nadání, pluralistický diskurz odhaluje jedinečnost a nezastupitelnost v každém z nás. Ta může být nanejvýš zastřena jejím konvenčním vyjadřováním.

Při tomto pluralistickém odhalení osobní jedinečnosti je tvořivost podmíněna sociálně – některé společnosti přímo tvořivost potlačovaly, v současné době je v naší kulturní sféře vyžadovanou preferovanou kompetencí. Při jejím sociálním charakteru její rozvoj záleží **na vytváření sociálních podmínek k uplatnění tvořivosti**. V rámci projektu EduArt jsme se snažili tyto podmínky definovat – na základě analýz a zobecnění obsahu uměleckého procesu. Podrobněji jsou rozvedeny a vysvětleny v publikaci, která je součástí školení projektu EduArt, ta je ke stažení v českém jazyce na stránkách <http://www.eduart.cz/stranky/SVPTvorivostEduArt.pdf>.

Stručně je lze definovat jako

- uvědomování tvořivé podstaty své osobnosti
- sebezpřesah skrze označení / experimentální praxe
- tvorba autorského produktu
- ověřováním výsledků tvůrčího procesu interpretací a komunikačním uplatněním
- tvorba portfolia.

Tyto podmínky jsou vzájemně systémově provázány, nelze uplatňovat pouze některé.

Podaří-li se žáka naučit **tyto podmínky samostatně uplatňovat**, mohou být užity jako základ celoživotního vzdělávání.

3.

Pluralitou odhalená jedinečnost a její systémové rozvíjení uplatněním podmínek tvůrčího procesu dává společnosti, která ji takto uplatňuje, jednoznačnou civilizační výhodu. Pluralitně založené informační systémy, které jsou kvalitativní podstatou společnosti, mohou být tvořivě založenými individui kontinuálně aktualizovány a inovovány.

4.

Namísto falešně oktrojované rovnosti zvnějšku, která nivelizuje, vytvoření rovnocenných příležitostí k integraci jedinečného založení žáka do sociálního uplatnění podle jeho možností aktivizuje jedince k podílení se na utváření sociálních struktur z jeho nejnvtřnějšího přesvědčení.

Rozvinutí jeho schopnosti tvořit zakládá i očekávání k výsledkům tvořivosti ostatních, jeho respekt k autorství a schopnost kooperace.

5.

Projekt EduArt se snaží na tuto otázku nabídnout konkrétní odpovědi. Rozvíjení tvořivosti provádí na základě uplatnění a projevení individuální obraznosti žáků. Je-li obraznost dosud ještě často podceňována a vylučována jako atribut pouze subjektivní oproti racionálnímu „objektivnímu“ diskurzu, ukazují soudobné poznatky, že **jakýkoli diskurz, společenských i přírodních věd, se rodí skrze individuální obraznost, která je do něj integrována** a nalézá se tedy v hloubce jeho základů.

Na základě analýzy vyjadřování obraznosti prostřednictvím vizuálně obrazných vyjádření (vedle jazykových, literárních, dramatických, hudebních a dalších vyjádření obraznosti) jsme v rámci projektu vytvořili metodiku obrazového vyjadřování, která je založena **na obsahovém hodnocení vzájemných vztahů obrazových prvků** a je tudíž, na rozdíl od klasicky chápaného obrazového vyjádření obecně přístupná. Tak umožňuje žákům porozumět své obraznosti, **uplatnit jí v konstrukci poznávacích obsahů i v komunikaci.**

Cílem je integrovat toto využití obraznosti jako do výuky coby její nedílnou součást.

6.

K odpovědi na tuto otázku je možné použít některé závěry, které byly uvedeny v odpovědích na otázky č. 4. a 5.

7.

V přechodu na vzdělávání, které je založeno na rozvíjení osobní tvořivosti, je třeba zaměřit se na rozvoj těchto schopností také u učitelů. Učitelé, jako dosavadní

garanti „správnosti“ dosavadního, universalistického vzdělání, jsou zvyklí na jisté sebeobětování, jež spočívá v potlačování svého subjektivního mínění a osobní obraznosti ve prospěch nastolované „objektivizace“ poznatků.

V době, která odhaluje osobní základ v každém sociálním uplatnění (a tedy i v komunikaci a určování oprávněnosti obsahu výuky) je třeba, aby také učitelé měli možnosti a příležitosti zapojit do vyučování to nejlepší ze svého osobního přesvědčení, založeného na vlastních zkušenostech a zážitcích. U těch, kteří byli zvyklí uplatňovat uvedené objektivizační tendence po celý svůj dosavadní život, může jít o náročný úkol, k jehož dosažení potřebují odpovídající podporu. Ta spočívá především ve vysvětlení okolností, ve vyjasnění aktuálního diskurzu, v němž je nastolováno současné vzdělávání.

8.

Celý proces není možné založit bez úzké týmové spolupráce učitelů navzájem, bez jejich úzké spolupráce se žáky a jejich rodiči.

Dobříš 15. 10. 2007